

ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในตำบลแปลงยาว
อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา*

พรพรชชญ์ตรี เอี่ยมวันทอง**

คำสำคัญ : การจัดสรรงบประมาณ/เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงของประชากรไปอย่างรวดเร็ว โดยประชากรผู้สูงอายุมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นปัญหาเชิงนโยบายหลายประการที่จะเกิดขึ้นตามมาคือประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนและสัดส่วนมากขึ้น จะใช้ชีวิตอยู่อย่างไรมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างไรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายหรือไม่ และแหล่งรายได้มาจากที่ไหน รวมไปถึงประเด็นปัญหาด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาพยาบาลหรือการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะก่อให้เกิดปรากฏการณ์สำคัญที่มีผลต่อสังคมไทยอย่างมากรุนแรงนั่นคือ การมีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นจากจำนวนเด็กที่ลดลงในขณะที่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกประมาณ 15 ปี ข้างหน้าจำนวนเด็กจะพอๆ กับผู้สูงอายุ และหลังจากนั้นจะเกิดปรากฏการณ์มีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก

รัฐบาลจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุซึ่งรัฐบาลในสมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายให้กรมประชาสงเคราะห์ จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราขึ้นในปี พ.ศ.2496

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ จุลปานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เพื่อดูแลผู้สูงอายุ ต่อมาสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2525 อนุมัติและประกาศให้วันที่ 13 เมษายนของทุกปีเป็น “วันผู้สูงอายุแห่งชาติ” เพื่อให้ลูกหลานเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น มีกิจกรรมและส่วนร่วมกับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ถูกทอดทิ้งและยังได้รับการดูแลจาก ลูกหลาน แต่ยังมีผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการดูแล ถูกทอดทิ้งอีกเป็นจำนวนมาก และไม่มีรายได้ เลี้ยงตนเองได้

นอกจากนี้สำหรับประเทศไทยเรายังได้มีกฎหมายที่ได้บัญญัติถึงพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ระบุสิทธิผู้สูงอายุไว้ตามมาตรา 11 กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการ ค้ำครอง การส่งเสริมและสนับสนุนด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) การบริการทางการแพทย์และการ สาธารณะสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (3) การ ประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม (4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน (5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการ บริการสาธารณะอื่น (6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม (7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ (8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการ ทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง (9) การให้ คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาใน ครอบครัว (10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง (11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (12) การ สงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

ปัญหาการจัดสรรงบประมาณต่อโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุถือเป็นเรื่องใหม่ สำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผลที่ได้จาก การศึกษาคั้งนี้จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงถึงผลกระทบต่อการจ่าย สวัสดิการเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุในองค์กรการบริการส่วนตำบลและช่วยเป็นแนวทางแก่ บุคคลที่จะศึกษาหรือสนใจนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการจัดสรรงบประมาณต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของรัฐบาล กรณีศึกษา ตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา 3) เพื่อศึกษาถึงแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อผู้สูงอายุที่มีต่อการจ่ายเบี้ยยังชีพ กรณีศึกษา ในตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษานโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของรัฐบาล ศึกษาถึงปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา และศึกษาถึงแนวทางแก้ไขของผู้สูงอายุที่มีต่อการจ่ายเบี้ยยังชีพ กรณีศึกษา ในตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. วิธีการวิจัย
2. การศึกษาเอกสาร
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
4. แนวการสัมภาษณ์เจาะลึก
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการจัดสรรต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ความพอเพียงของเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุหากกลับไปมอดตามรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุที่ได้รับแล้ว จะเห็นได้ว่ารายจ่ายสูงกว่าเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับในแต่ละเดือนมาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วไม่

เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน ผู้สูงอายุจึงต้องหารายได้จากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุจึงได้แสดงความคิดเห็นว่า

“ความต้องการของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับเงิน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีความต้องการเงินเป็นหลัก และผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าเงินเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนได้ ผู้สูงอายุที่ยากไร้จะให้ความสำคัญกับจำนวนเงินที่ได้รับจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแม้ว่าจะน้อยแต่ก็รู้สึกมีความภาคภูมิใจที่ทางภาครัฐไม่ทอดทิ้งและได้รับการดูแลเอาใจใส่ ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีภาระมากในการดูแลผู้สูงอายุแต่ผู้สูงอายุก็ตั้งใจที่ได้มีโครงการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุได้อยู่อย่างมีความสุข แม้จะเป็นเงินที่น้อยแต่ก็รู้สึกดีใจ”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะทางการเดินทางเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

“การเดินทางไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุนั้นโดยส่วนใหญ่ไม่มีอุปสรรคในการเดินทาง เพราะมีลูก หลาน พาไปรับเบี้ยยังชีพอยู่แล้ว ทางหน่วยงานก็ได้กำหนดให้ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือนเป็นวันที่ผู้สูงอายุต้องไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทำอาหารผู้ใหญ่อบ้าน ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางไปเองได้ ก็จะให้ลูก พาไป หรืออาจจะมอบให้ลูกหลานไปรับแทน”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการการดูแลจากหน่วยงาน

“ผู้สูงอายุมักจะประสบกับปัญหาด้านสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม การให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกายถือเป็นสิ่งสำคัญกับผู้สูงอายุทุกคนที่จะต้องการการดูแลเอาใจใส่จากคนรอบข้าง การบริการด้านสุขภาพอนามัย เช่น บริการคลินิกผู้สูงอายุ บริการอาสาสมัครสาธารณสุข บริการส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย บริการฟื้นฟูสุขภาพด้านกายภาพบำบัด บริการบัตรสุขภาพ รักษาพยาบาลฟรี นั้นเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุด เพราะหากไม่มีบริการเหล่านี้แล้ว ผู้สูงอายุที่ยากจน ไร้ที่พึ่งพิงคงไม่มีโอกาสได้รับการบริการ ดังนั้นจึงอยากให้หน่วยงานให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุให้มากกว่าเดิม”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยงานให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

“หน่วยงานได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 600 บาท ผู้สูงอายุทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกคน และมีสิทธิเท่าเทียมกัน และขั้นตอนในการรับเบี้ยยังชีพจะมีเจ้าหน้าที่คอยประกาศจากเสียงตามสายอยู่

เสมอรวมถึงกำหนดวันเวลาในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือนเข้าไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้จากที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน”

“เจ้าหน้าที่จะคอยแนะนำและมีการประชุมเพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบของหน่วยงานกำหนดไว้ จึงได้แนะนำและให้ความรู้ด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ถ้าหากผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถเข้าประชุมรับฟังได้ก็จะมีบุตร หลานเข้าไปรับฟังและมาอธิบายให้กับผู้สูงอายุทราบอีกครั้ง สิทธิการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 600 บาท รวมถึงขั้นตอนการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและวันเวลาในการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงมีการกำหนดไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมดของผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาของการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

“ในบางครั้งการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอาจมีความล่าช้า มีการเลื่อนวันจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แต่ทางหน่วยงานจะมีการแจ้งให้รับฟังก่อนล่วงหน้าว่าจะมีการล่าช้าในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเนื่องจากสาเหตุใด ดังนั้น ผู้สูงอายุทุกคนจะมีความเข้าใจในสภาพปัญหาดังกล่าว และสามารถยอมรับได้จากปัญหาของการจ่ายเบี้ยยังชีพที่ล่าช้านั้น”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปรับปรุงด้านนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

“จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับคิดว่างบที่มาสนับสนุนในโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในขณะนี้ จึงอยากให้ทางภาครัฐได้มีการสนับสนุนงบประมาณโครงการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเข้ารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

“ความต้องการของผู้สูงอายุ อยากจะให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานนำเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมามอบให้กับผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเดินทางไปรับเบี้ยยังชีพ เพราะผู้สูงอายุบางรายมีความยากลำบากในการเดินทางไปรับ จะด้วยสุขภาพร่างกายที่อ่อนแอ โรคประจำตัว หากมีเจ้าหน้าที่นำมามอบให้ก็จะเป็นการดีกว่าที่จะต้องเดินทางไปรับด้วยตนเอง”

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อ

นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมทั้งแนวทางการแก้ไข ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการกระจายอำนาจให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาควรมีการแบ่งอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจนในแต่ละฝ่าย แต่ละตำแหน่งงาน หากมีส่วนที่ต้องตัดสินใจ ก็ควรมีการประชุมหารือกันเพื่อหาข้อตกลงเพื่อทำการตัดสินใจ โดยเน้นการบริหารและเน้นการทำงานร่วมกัน และการดำเนินนโยบาย เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนนั้น ควรพิจารณาเรื่องร้องเรียน หรือเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องที่สำคัญและต้องรีบดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนก่อน หลังจากนั้นก็ทำการพิจารณางบประมาณและวางแผนการแก้ไข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมไว้สำหรับการช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาได้ทันทีโดยไม่ให้เกิดปัญหาขาดงบประมาณกรณีฉุกเฉิน โดยมีการวางนโยบายเพื่อรองรับปัญหาที่คาดคะเนว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาเรื่องปัญหาในการจัดสรรงบประมาณต่อนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา ตำบลแปลงยาว อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา มีข้อเสนอแนะสำหรับครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรทำการศึกษาเพื่อแบ่งสภาพปัญหาของผู้สูงอายุเพื่อจัดลำดับความสำคัญในการช่วยเหลือหรือให้บริการในด้านต่าง ๆ
2. ควรศึกษาเชิงคุณภาพ ความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการดำเนินงานให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้มากขึ้น
3. ควรศึกษาถึงความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพและผู้ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ไม่ได้รับ หรือได้รับเบี้ยยังชีพนี้จะสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเบี้ยยังชีพได้เป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาจึงคาดหวังว่าจะมีผู้สนใจที่จะทำการศึกษาถึงแง่มุมประเด็นดังกล่าวทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). **แนวทางปฏิบัติตามระเบียบ**

กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: กรมฯ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550ก). **กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินงานสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548.** กรุงเทพฯ: กรมฯ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550ข). **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ: กรมฯ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). **รายงานการศึกษาเรื่องทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิสัย.

กระทรวงมหาดไทย. (2548). **แนวทางการดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์ เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2548.** กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2544). **ร่างแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

บุษยมาส สินธุประมา. (2539). **สังคมวิทยาความสูงอายุ.** เชียงใหม่: โรงพิมพ์สมพรการพิมพ์.

มรกต สิงหะคเชนทร์. (2542). **การประเมินผลการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุจากกรม ประชาสงเคราะห์.** นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

มัทนา พนานิรามย์; และ สมชาย สุขศิริเสรีกุล. (2540). การศึกษารูปแบบการจัดสรร

งบประมาณเพื่อหลักประกันทางสังคม : อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

มาลินี วงษ์สิทธิ์; และ ศิริวรรณ ศิริบุญ. (2536). **ศักยภาพของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วม**

ในกิจกรรมต่างๆ : ข้อมูลจากงานวิจัย (เอกสารโรเนียว) ประกอบการ
ประชุมสัมมนา เรื่อง “ศูนย์บริการผู้สูงอายุ : ชุมชนควรมีส่วนร่วมอย่างไร.”
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ระพีพรรณ คำหอม; และคณะ. (2542). **รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการ**

บริการสวัสดิการเพื่อสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ:
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริพร เขียวใสว. (2550). **การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ:** กรณีศึกษาองค์กร

การบริหารส่วน ตำบลวังยาง จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณิพนธ์. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุชาติ ผิวงาม. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์.** กรุงเทพฯ:

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.